

Oponentní posudek doktorské disertační práce

Autor: **Ing. Ladislav Mlynařík**
Katedra elektrotechniky, elektroniky a zabezpečovací techniky v dopravě
Dopravní fakulta Jana Pernera
Univerzita Pardubice
532 10 Pardubice, Studentská 95

Téma: **Poruchové stavy na dvanáctipulzním usměrňovači**

Oponent: **Prof. Ing. Jiří Lettl, CSc.**
Katedra elektrických pohonů a trakce
Fakulta elektrotechnická
České vysoké učení technické v Praze
166 27 Praha 6, Technická 2
tel.: 224 352 147, fax: 233 339 972, e-mail: lettl@fel.cvut.cz

Doktorská disertační práce Ing. Ladislava Mlynaříka se zabývá technicky velice zajímavou a z praktického hlediska významnou problematikou vlivu poruchových jevů diod na další chod dvanáctipulzního trakčního usměrňovače v napájecích stanicích stejnosměrného trolejového vedení 3 kV českých železnic. Je proveden podrobný rozbor stavů po průrazu konkrétních diod usměrňovače a stavů po rozpojení jedné nebo více diod usměrňovače. Dále je analyzován vliv zpětného proudu na usměrňovač a jeho transformátor v době průrazu jednotlivých diod, což je důležité zejména při zkoumání vlivu rekuperujících trakčních jednotek na porušený usměrňovač napájecí stanice. K ověření teoretických předpokladů je využita počítačová simulace a měření na laboratorním modelu zkoumaného systému. Závěrem jsou diskutovány vhodné postupy a metody, jež by měly vést ke zvýšení spolehlivosti provozovaných napájecích zařízení a tím i ke stálosti napájení stejnosměrné trakční sítě.

1. Aktuálnost daného tématu

Téma disertační práce je vysoce aktuální a má praktický význam pro objasnění vlivu poruchových stavů dvanáctipulzního trakčního usměrňovače na další chod napájecí stanice železničního stejnosměrného trolejového vedení 3 kV. Na základě vykonané exaktní počítačové simulace a analýzy i na sestaveném laboratorním modelu systému uskutečněného experimentálního rozboru jevů, které nastanou po průrazu nebo po rozpojení diod usměrňovače a vyšetření poměrů na porušeném usměrňovači v době rekuperace lze stanovit řadu doporučení pro technické řešení napájecích stanic, která umožní zvýšit spolehlivost celého napájecího řetězce železniční stejnosměrné trakční sítě.

2. Stanovené cíle a jejich splnění

Písemné shrnutí stanovených cílů je uvedeno přehledně v pěti bodech závěrem kapitoly 1 na str. 10 disertační práce. Stručně lze vytčené cíle charakterizovat jako vyšetření vlivu zátěže na obsah vyšších harmonických napájecího proudu, analýzu chování dvanáctipulzního usměrňovače napájecí stanice 3 kV stejnosměrných při průrazu diod a při přerušení diod usměrňovače, rozbor vlivu zpětného proudu na usměrňovač a napájecí řetězec v případě průrazu některých diod (vše pomocí simulace na počítači a měření na laboratorním modelu systému) a navržení vhodných opatření ke zvýšení spolehlivosti provozovaných napájecích

zařízení. Lze konstatovat, že ze 148 stránek textu tvoří cca 16 % nezbytné úvodní prohlášení, anotace, obsah a seznamy literatury, zkratk, obrázků, tabulek či příloh; pouze cca 12 % práce má převážně rešeršní či popisný charakter (kap. 1 a kap. 2); zbytek je věnován počítačové simulaci a laboratornímu modelu systému (kap. 3), analýze usměřovače při průrazu diod (kap. 4) a při rozpojení diod (kap. 5), poměrům na porušeném usměřovači v době rekuperace (kap. 6), shrnutí dosažených výsledků a závěrům (kap. 7). V této části představující cca 72 % textu obsahující množství různých časových průběhů veličin získaných jak simulací, tak měřeními na laboratorním modelu systému spatřuji hlavní přínos práce. Tento komplexní přístup umožnil provést podrobné zhodnocení problematiky a stanovení praktických doporučení. Získané výsledky prokazují, že stanovené cíle byly splněny.

3. Zpracování doktorské disertační práce

a) Zvolené metody zpracování

Použité metody zpracování zahrnují vymezení základních pojmů a rešeršní popis provozních a poruchových stavů analyzovaného systému souvisejících s danou problematikou (kap. 1 a kap. 2), odvození náhradního schématu napájecí stanice s dvanáctipulzním usměřovačem a určení struktury a hodnot prvků laboratorního modelu systému (kap. 3). Dále pak následuje analýza usměřovače při průrazu diod (kap. 4), při rozpojení diod (kap. 5) a rozbor poměrů na porušeném usměřovači v době rekuperace (kap. 6) provedená jednak exaktně počítačovou simulací, jednak experimentálně měřeními na laboratorním modelu systému. Tuto část práce je možno považovat za nejvýznamnější a její komplexní pojetí a zpracování umožnilo na základě shrnutí získaných výsledků stanovit praktické závěry a doporučení (kap. 7). Oprávněnost zvolených postupů a použité metodiky byla prokázána množstvím získaných a v práci doložených průběhů veličin a jejich v praxi využitelným vyhodnocením.

Disertant by měl blíže uvést, vysvětlit či zhodnotit:

- zda uvedené vztahy pro přirozenou komutaci (str. 18-19) lze použít též pro spontánní a vícenásobnou komutaci, kdy během komutace mohou být v jednom trojfázovém můstku ve vodivém stavu až čtyři diody současně; jak byly v následně prováděné analýze uvažovány komutační úbytky, neboť v mezním případě může při vícenásobné komutaci střední hodnota výstupního stejnosměrného napětí usměřovače klesnout až k nule (trojfázový zkrat střídavého zdroje); jak je z tohoto pohledu oprávněné tvrzení, že „z hlediska generování vyšších harmonických zpět do napájecí sítě je lepší provozovat jednu zatíženou usměřovačovou jednotku než množství paralelně pracujících jednotek s malou zátěží“ (str. 19);
- tvrzení, že „je možné závěry vyvozené na základě simulací při zátěži vyvolávající vícenásobnou komutaci zobecnit i na usměřovač, v němž komutují vždy pouze dvě diody společně“ (str. 78);
- situaci při průrazu dvou diod stejného trojfázového můstku, jedné v kladné a druhé v záporné větvi (str. 78 a tab. 4.3 na str. 91), kdy jsou všechny ostatní diody můstku ohroženy podstatným zvýšením proudu;
- konkrétní možnosti indikace přerušení některé z diod usměřovače (str. 92-99);
- jak řešit potenciálně nejrizikovější případ rekuperace při dvou proražených diodách usměřovače, kdy je rekuperující vozidlo dostatečně daleko od měnirny na to, aby napětí na jeho sběrači nepokleslo pod 2 kV a současně dostatečně blízko na to, aby protlačilo vedením příliš vysoký proud (str. 124 a str. 130).

b) Systematičnost, přehlednost, jazyková, terminologická a grafická úroveň

Kromě úvodních pasáží, obsahu, seznamu použité literatury, seznamu zkratk a pojmů, seznamu obrázků, seznamu tabulek, seznamu publikací autora a seznamu příloh je práce rozdělena do sedmi kapitol, které jsou dále logicky členěny do dvou úrovní vždy několika podkapitol. Práce má přehlednou skladbu a ucelený charakter. Autor nezabíhá do zbytečných podrobností, vhodně cituje použitou literaturu. K přehlednosti práce přispívá též zařazení seznamů použitých zkratk, pojmů, obrázků, tabulek a příloh. Pečlivý přístup k realizaci úkolu dokumentuje i celkově vysoká grafická úroveň zpracování práce. Některé chyby formální a stylistické nemají závažný charakter.

4. Přínos disertační práce pro rozvoj vědního oboru

a) Výsledky disertace

Kvalitu doktorské disertační práce potvrzuje v práci doložený komplexní přehled průběhů veličin vznikajících při reálných provozních a poruchových stavech stejnosměrné trakční napájecí soustavy 3 kV získaný počítačovou simulací a následnou analýzou i měřením na realizovaném laboratorním modelu daného systému. Získané průběhy veličin a odvozené závěry představují zejména pomocný prostředek pro projektování napájecího systému i podklady pro navrhování příslušných ochran a dalších prvků. Práce znamená významný přínos k řešení problematiky poruchových stavů napájecích stanic stejnosměrného trakčního vedení 3 kV a přispívá k optimalizaci technického řešení a provozování těchto trakčních napájecích zařízení.

b) Přehled publikovaných prací

V seznamu publikací autora na str. 146-147 disertační práce a na str. 26-27 tezí disertační práce je uvedeno celkem 18 prací. Jedná se o jeden článek v mezinárodním časopise, jeden článek v tuzemském časopise, pět příspěvků v tuzemských vědeckotechnických sbornících, sedm příspěvků na tuzemských konferencích a čtyři závěrečné zprávy k řešení projektů, jejichž je Ing. Ladislav Mlynařík autorem nebo spoluautorem. Celkový počet uvedených publikovaných prací odpovídá v současné době obvykle požadovanému množství publikací doktoranda.

5. Závěr

Ing. Ladislav Mlynařík splnil stanovené cíle doktorské disertační práce. Disertace obsahuje původní vědecké poznatky vhodné pro praktické využití při řešení problematiky poruchových stavů stejnosměrné trakční napájecí soustavy a splňuje obecně uznávané požadavky na úroveň doktorských disertačních prací. Doktorand prokázal schopnost samostatné tvůrčí vědecké práce. Z výše uvedených důvodů doktorskou disertační práci

d o p o r u č u j i k o b h a j o b ě .

V Praze dne 15. února 2013

Prof. Ing. Jiří Lettl, CSc.